

УДК 349.2

Шиян О.Ю.¹, Романовський Р.Е.²

¹ канд. юрид. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

² студ. гр. Ю-119сп НУ «Запорізька політехніка»

ВПЛИВ КРИЗОВИХ ЯВИЩ В УКРАЇНІ НА ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ

Ринку цінних паперів, як невід'ємному компоненту сучасного фінансового ринку, притаманна циклічність розвитку, що супроводжується періодичними кризами та піднесеннями.

Ринок цінних паперів є показником стану реального сектору економіки. Висока та циклічна волатильність фондового ринку зумовлена неефективністю ринків та значним рівнем спекулятивних операцій на ньому. Використання різних видів цінних паперів, хоч з метою отримання прибутку, хоч з метою участі в управлінні підприємств вимагає дієвих фінансових інститутів та прозорої законодавчої підтримки їх діяльності.

Перелік головних проблем, що значно ускладнюють використання цінних паперів хоч для отримання прибутку чи збереження вартості грошових одиниць хоч для участі у статутних фондах підприємств з метою їх управління, приведений нижче.

Першою проблемою є законодавча неврегульованість питань корпоративного урядування в акціонерних товариствах. Повсякчас виявляються численні порушення прав акціонерів щодо розподілу додатково випущених акцій, щодо прав акціонерів в управлінні акціонерним товариством тощо. Об'єктивно корпоративне управління є безперервним процесом узгодження інтересів і подолання суперечностей, що виникають. Втім, ці процеси мають бути чітко регламентовані.

Другою проблемою є регуляторна політика, що проводить Національна комісія з цінних паперів та фондових ринків (далі – НКЦПФР). Зокрема, потребують вирішення у корпоративному законодавстві проблеми з

розкриттям інформації про бізнес компанії, її власників, оприлюдненням фінансової звітності, розкриттям активів та перетворенням на публічні, відкриті компанії. Системи оподаткування емісійного доходу та дивідендів потребують нових підходів. Також потребує реформ політика, щодо зняття обмежень валютного, банківського законодавства при введенні в Україну грошових коштів, акумульованих за межами України.

Третьою гострою проблемою українського фондового ринку є формування депозитарно-клірингової інфраструктури. Українська депозитарна система на сьогодні не відповідає вимогам інвесторів та акціонерних товариств і практично не відповідає аналогічним системам розвинених країн. У останніх обслуговування 95% організованого ринку забезпечується центральними депозитаріями. Депозитарна система України абсолютно не відповідає сучасним вимогам ринку капіталів. Найбільше вона відстає в технологічному розвитку платіжної системи, таким чином відбувається гальмування обігу фінансових інструментів на українському ринку.

Шляхами вирішення двох вищезгаданих проблем можуть бути наступні кроки.

Для вирішення першої проблеми, а саме врегулювання питань корпоративного управління в акціонерних товариствах, в першу чергу, необхідно забезпечити захист прав інвесторів. Це можливо зробити шляхом: по-перше, суворого дотримання законодавства, вимог регулятора та стандартів ділової етики з боку професійних учасників ринку цінних паперів; по-друге, врегулювання конфліктів інтересів, зокрема через розподіл повноважень на законодавчому рівні; по-третє, захисту інвестора від маніпулювань цінами на фондовому ринку (законодавчо визначити види маніпулювань) та використання інсайдерської інформації.

Щодо розв'язання проблеми організації фондового ринку України, то можливості для формування ефективного регуляторного органу можна відновити за рахунок якнайшвидшого впровадження необхідних законодавчих норм, розширення повноважень та приведення НКЦПФР до вимог міжнародних стандартів. Значний крок до вдосконалення НКЦПФР може бути зроблено з прийняттям Закону України, що передбачатиме посилення інституційної та фінансової спроможності Комісії з метою приведення повноважень та статусу вітчизняного регулятора фондового ринку у відповідності до найкращих світових стандартів, зокрема принципів Міжнародної організації комісій з цінних паперів (IOSCO). Після прийняття цього закону НКЦПФР стане самостійним та незалежним органом, який буде фінансуватися, в основному, за рахунок сплати внесків на регулювання учасниками фондового ринку коштів, а також коштів, що надходять від

урядів іноземних держав, міжнародних організацій, донорських установ, а також інших джерел.

Для вирішення третьої проблеми (формування депозитарно-клірингової інфраструктури) державою вже зроблені перші кроки. В промислову експлуатацію введена нова ІТ-платформа Центрального депозитарію DEPEND Q, що призведе до якісних змін у роботі системи депозитарного обліку українського ринку цінних паперів. В нову систему було переведено інформацію про 3 млн. рахунків, номінальна вартість яких складає 1,7 трлн грн. Нова платформа дозволяє депозитарним установам самим обирати альтернативне програмне забезпечення для обслуговування клієнтів.

До вищезазначених проблем додаються і загальноекономічні. Ринок цінних паперів відображає стан реальної економіки в країні та не залишається в стороні від перманентної фінансової, виробничої та економічної кризи в Україні.